

**დრანსფორმაციული სცენარების
შემუშავება ზოგადი განათლების სექტორისა და
სამოქალაქო საზოგადოების განვითარების
მაგალითებზე ბრაზილიაში**

ტრანსფორმაციული სცენარების მიდგომის შესახებ

ტრანსფორმაციული სცენარების დაგეგმვის პროცესი (TSP) წარმოადგენს სისტემური ცვლილებებისადმი არატრადიციულ სტრუქტურულ მიდგომას, რომელიც აერთიანებს სხვადასხვა, ხშირად სანინაალმდეგო შეხედულებების მქონე დაინტერესებულ მხარეებს. როგორც წესი, ეს პროცესი მოიცავს ხუთ ეტაპს: გუნდის დაკომპლექტება მთლიანი სისტემიდან; არსებულ სიტუაციაზე/მოვლენებზე დაკვირვება; მოვლენების სავარაუდო განვითარების სიუჟეტების აგება; პოტენციური სცენარების გათვალისწინებით სისტემის ტრანსფორმაციისთვის აუცილებელი და შესაძლო მოქმედებების შესწავლა. საერთო ჯამში, ეს პროცესი მონაწილეებს საშუალებას აძლევს მრავალი კუთხიდან დაინახონ სისტემა და შექმნან სამომავლო განვითარების სხვადასხვა შესაძლო სცენარი.

ტრანსფორმაციული სცენარების შემუშავება ზოგადი განათლების სექტორისა და სამოქალაქო საზოგადოების განვითარების მაგალითებზე ბრაზილიაში

ბრაზილიაში ახალგაზრდებს შორის ძალადობის მაღალი დონის, მზარდი გენდერული, რასობრივი თუ კლასობრივი უთანასწორობისა და სასწავლო დაწესებულებიდან გარიცხვის მაღალი პროცენტული მაჩვენებლის განმაპირობებელ მიზეზად, როგორც წესი, ქვეყნის განათლების სისტემის გაუმართაობა განიხილებოდა. მთავარი მოქმედი პირები ვერ თანხმდებოდნენ არსებული სიტუაციის შეფასებისას, ასევე, სისტემის განვითარებისთვის საჭირო სამომავლო ქმედებებსა და შესაძლო გამოსავლის ფორმებთან დაკავშირებით. ამ ფონზე, სოციალური ინოვაციების საკონსულტაციო სააგენტო „რეოს პარტნერსმა“ (Reos Partners) ორგანიზება გაუწია მრავალაქტორულ ჯგუფს, რომელიც აერთიანებდა ბრაზილიის სხვადასხვა საჯარო და კერძო დაწესებულების, ორგანიზაციის, ქსელისა თუ სამოქალაქო საზოგადოების მოძრაობის 41 წარმომადგენელს. ამ ჯგუფის ამოცანას წარმოადგენდა ბრაზილიის განათლების სექტორისთვის ტრანსფორმაციული სცენარების (Transformative Scenario Planning - TSP) დაგეგმვა განხორციელებისა. ჯგუფი მთელი 2014 წლის მანძილზე (სრული 12 თვე) ფუნქციონირებდა. ამ პერიოდში ხუთი სტრუქტურირებული განხილვა ჩატარდა და ოთხი შესაძლო სცენარი ჩამოყალიბდა.

კონკრეტული ტრანსფორმაციული სცენარების პროცესის (TSP) შედეგად, განათლების გუნდმა შექმნა ბრაზილიის ზოგადი განათლების სისტემის ოთხი სამომავლო სცენარი, რომლებიც 2015 წლის აგვისტოში გამოქვეყნდა. ნეიტრალობის უზრუნველსაყოფად, ამ სცენარებს ფრინველების სახელები ეწოდათ: „**კანარის ჩიტი**“, „**კოლიბრი**“, „**შევარდენი**“ და „**ბელურა**“. თითოეულ სცენარი განიხილება ექვსი საკვანძო საკითხის პრიზმაში: 1. უთანასწორობა და მრავალფეროვნება; 2. საზოგადოების ჩართულობა და კონტროლი; 3. სახელმწიფოს როლი; 4. პედაგოგიკა, საგანმანათლებლო მიზანი, აღმზრდელ - განმანათლებლისა და აღსაზრდელის / სტუდენტის / მოსწავლის როლი, 5. განათლების ხარისხი, კურიკულუმი და შეფასება; 6. მართვის მოდელები; კერძოსა და საჯაროს ბალანსი.

„**კანარის ჩიტის**“ სცენარის მიხედვით, განათლების სისტემა ექვემდებარება არსებით ცვლილებებს და სახელმწიფოსა და სამოქალაქო საზოგადოებას შორის ინტენსიური ინტერაქციის შედეგად მნიშვნელოვან პროგრესს აღწევს, რაც, თავის მხრივ, იწვევს სასკოლო თემის, საგანმანათლებლო თემისა და საზოგადოების ჩართვას განათლების პოლარიზაციის წინააღმდეგ ბრძოლაში. სკოლების მართვის ფორმატი დემოკრატიულია; საგანმანათლებლო ფორუმებისა და კონფერენციების საშუალებით განხორციელებული ჩართულობითი მიდგომის გამოყენებით შესაძლებელია საგანმანათლებლო გეგმების შემუშავება, მონიტორინგი და გაუმჯობესება. მიუხედავად იმისა, რომ დისკრიმინაცია და ცრურწმენა ჯერ კიდევ არსებობს სკოლებსა და საგანმანათლებლო პოლიტიკაში, მცირდება განათლების თვალსაზრისით უთანასწორობა და იზრდება საჯარო სკოლების ხარისხი.

„**კოლიბრის**“ სცენარში წარმოდგენილია განათლების სისტემის განახლება საჯარო სკოლების, საზოგადოებრივი ორგანიზაციების, მოძრაობებისა თუ სხვა მოქმედი მხარეების მიერ განხორ-

ციელებული საზოგადოებრივი, ტექნოლოგიური, გარემოსთან დაკავშირებული ცვლილებისა და ინოვაციის საშუალებით. ამრიგად, შესაძლებელი ხდება ისეთი თანამშრომლობის მრავალფეროვანი მოდელების არსებობა საგანმანათლებლო სისტემაში, როგორებიცაა, მაგალითად, საჯარო და კერძო სექტორებს შორის ურთიერთობა და არაკომერციული მოდელები. თუმცა, მიუხედავად მრავალი მოდელის თანაარსებობისა, გამოცდილების მრავალფეროვნება სირთულეებს მიღწევების მასშტაბურად დანერგვის თვალსაზრისით წარმოქმნის ფრაგმენტაციის რისკს. მხარეები ვერ ახერხებენ, მოაგვარონ უთანასწორობა და განსხვავებები.

მრავალფეროვნება, ასევე, წარმოადგენს შემზღუდავ ფაქტორს მესამე, კომერციული პრინციპით მართულ სცენარში - „შევარდენი“. კორპორატიული გავლენა უფრო საგრძნობია, რადგან სახელმწიფო რესურსები გადაეცემა კერძო საგანმანათლებლო ინსტიტუტებს. არსებობს მხოლოდ ერთი კურიკულუმი სტანდარტიზებული მასალებით, რომლებიც ფოკუსირდება ადამიანური კაპიტალის განვითარებაზე. ამ სისტემაში სტრუქტურული უთანასწორობა დომინირებს, რადგან იგი დამსახურებისა (მერიტოკრატიულ) და კონკურენციის პრინციპს ემყარება; მაშასადამე, სარგებლობს მხოლოდ ის, ვინც წარმატებას აღწევს.

სოციალური ჩართულობა სუსტდება. მსგავსად ამისა, მეოთხე სცენარში - „ბელურა“ - განათლების სისტემის ეკონომიკური განვითარება სკოლის ტრადიციულ მოდელებს ეფუძნება და ნაკლებად მოიაზრებს ინოვაციას ან მრავალფეროვნებას. შედეგად, იქმნება მნიშვნელოვანი სხვაობა სასოფლო და ურბანულ საგანმანათლებლო გარემოს შორის. მიუხედავად იმისა, რომ სახელმწიფო არის შემფასებელი, რომელიც ცდილობს განათლების უფლების უნივერსალური ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფას, მისი მხრიდან სტრუქტურული უთანასწორობის პრობლემის მოგვარებლობა წარმოშობს დაძაბულობას სხვადასხვა მხარეს შორის. განათლების ხარისხი რჩება დაბალი, თუმცა ხელმისაწვდომობა იზრდება. ბიუროკრატიის შედეგად, გადაწყვეტილების მიღების პროცესი და სოციალური ჩართულობა ფრაგმენტირებული და არაეფექტურია.

სცენარების შესახებ დამატებითი ინფორმაცია, გთხოვთ, იხილოთ ბმულზე:
<http://cenarioseducacao2032.org.br/en/comparison-of-the-scenarios/>.

მიუხედავად იმისა, რომ ეს სცენარები არ წარმოადგენს ბრაზილიის საგანმანათლებლო სისტემის გაუმჯობესების უნივერსალურ საშუალებას, მათი როლი უმნიშვნელოვანესია სამომავლო/ შემდგომი ანალიზის, კვლევის, დიალოგისა და დისკუსიის წამოწყებისა და ხელშეწყობის მხრივ, რაც აუცილებელია პოლიტიკური დებატების გამრავალფეროვნებისთვის. მაგალითად, ამ სცენარებმა დიდი წვლილი შეიტანა იმ მოძრაობის საწინააღმდეგო მანიფესტის შექმნაში, რომელიც ქვეყნის მასშტაბით ძალას იკრებდა და მიზნად ისახავდა ბრაზილიის სკოლებსა და სასკოლო სისტემაში გამოხატვის თავისუფლების შეზღუდვას.

ტრანსფორმაციული სცენარების მიდგომის გამოყენება ბრაზილიის სამოქალაქო საზოგადოების სივრცის გასაძლიერებლად

პოლიტიკური გარემოებები და დაფინანსების ცვალებადი დინამიკა ავინროვებდა სამოქალაქო სივრცეს ბრაზილიაში. ამასთან, გახშირდა უფლებებთან დაკავშირებული ქუჩის გამოსვლები/პროტესტები. რამდენადაც სამოქალაქო საზოგადოება მნიშვნელოვან როლს თამაშობს ბრაზილიის კულტურული, გარემოსდაცვითი და სოციალური კეთილდღეობის გაუმჯობესებაში, აუცილებელი იყო მისი აქტიურობის შენარჩუნება. 2013 წელს სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციების, სოციალური მოძრაობების, სამთავრობო სააგენტოების, კერძო სექტორისა და უნივერსიტეტების წარმომადგენლები გაერთიანდნენ ამ ძალისხმევის მხარდასაჭერად. გარდა ამისა, სოციალური ინოვაციის საკონსულტაციო კომპანიის „რეოს პარტნერს“ (Reos Partners), ხელმძღვანელობით, ზემოხსენებულმა მხარეები ჩაერთნენ ტრანსფორმაციული სცენარების შემუშავების პროცესში. დისკუსიების, საუბრების, სამუშაო შეხვედრებისა შედეგად ჯგუფმა შეიმუშავა ბრაზილიის ორგანიზებული სამოქალაქო საზოგადოების განვითარების ოთხი სამომავლო სცენარი.

სცენარებისთვის სახელები შეირჩა ბრაზილიაში გავრცელებული საბავშვო თამაშების მიხედვით, რამაც ხელი შეუწყო ცნობადი და ადვილად აღქმადი ლექსიკის შექმნას.

სცენარში **O Mestre Mandou / „ბატონის ბრძანებები“**, ბაზარი დიდ გავლენას ახდენს საზოგადოებაზე, ხოლო საჯარო სექტორი ზედმეტად ძლიერ კონტროლს და ბიუროკრატიას აწესებს.

Passa Anel / „გასვდი წრეს“ სცენარის მიხედვით, ბრაზილია ერთი შეხედვით უკეთესი ჩანს, ვიდრე სინამდვილეშია. ინკლუზია და ადამიანის უფლებებთან დაკავშირებული თემები აქტუალურია მედიის, მთავრობისა და პარლამენტარების დისკურსში, თუმცა, არა – მათ რეალურ ქმედებებში.

სცენარში **Amarelinha / „კლასობანა“** ბრაზილიის საზოგადოება რეტროგრადულ გზას ირჩევს. ოჯახისა და ქონების დაცვის სახელით, პოლიტიკური ლიდერები ხშირად არღვევენ ადამიანის უფლებებს, ხოლო სახელმწიფო უფრო და უფრო არიდებს თავს ადამიანის უფლებების დამცველ ორგანიზაციებთან თანამშრომლობას.

საბოლოო სცენარი, **Ciranda (ბრაზილიური ხალხური ცეკვა წრეში)** ეხება სამოქალაქო საზოგადოების, კერძო სექტორის, მთავრობისა და მოქალაქეების თანამშრომლობას, ცალ-ცალკე თუ ერთობლივად (ერთიან ქსელში).

მეტი ინფორმაცია ამ სცენარების შესახებ შეგიძლიათ იხილოთ შემდეგ ბმულზე:
<http://sociedadecivil2023.org.br/english/>.

ზემოხსენებულ სცენარებს მნიშვნელოვანი გავლენა ჰქონდათ ბრაზილიაში დაწყებული სამოქალაქო საზოგადოების სტრატეგიული დაგეგმარების პროცესებზე. აღნიშნული სცენარების გათვალისწინებამ ახალი პარტნიორობების შესაძლებლობები შექმნა და განაპირობა ახალი სამართლებრივი ჩარჩოს ფორმულირება სახელმწიფოსა და სამოქალაქო საზოგადოებას შორის და გააფართოვა სამოქალაქო საზოგადოების სივრცე და შესაძლებლობები.

სოციალური
ინოვაციები
socialinnovation.ge